

УДК 635.9

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.128.15>

ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ТЕРИТОРІЇ В СЕЛИЩІ КОМИШАНИ

Лаєрись В.Ю. – асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства,
Херсонський державний аграрно-економічний університет

Дворна А.В. – асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства,
Херсонський державний аграрно-економічний університет

У містобудуванні озеленення є складовою частиною комплексу заходів щодо планування, забудови та облаштування території густонаселених місць. Зелені насадження мають унікальну індивідуальність і відіграють важливу роль у формуванні середовища приватної садиби. Встановлено видовий склад зростаючих на даній ділянці озеленення деревних рослин. На ділянках озеленення більшість рослин перебувають у досить задовільному стані, деякі потребували лише формуючої обрізки. Визначено сучасний стан присадибної території та рослини, які висаджені на даній ділянці: *Hibiscus rosa-sinensis* L., *Yucca filamentosa* L., *Campsis radicans* Juss., *Rosa* L. та різні сорти тюльпанів, *Wisteria sinensis* Sweet., *Albizia julibrissin* Durazz., *Vitis vinifera* L., *Ribes aureum* Pursh., *Malus domestica* (Borkh.) Borkh. колоновидної форми, *Betula pendula* Roth., та *Armeniaca vulgaris* Lam. Запропоновано асортимент рослин для озеленення та благоустрою присадибної ділянки: *Picea pungens* Engelm., *Juniperus sabina* L., *Pinus mugo* Turra., *Thuja occidentalis* L. колоновидної форми та сорту «Danika», *Berberis thunbergii* DC., жива огорожа з *Styphnolobium japonicum* L., *Hibiscus syriacus* L., *Mahonia aquifolium* Pursh., *Cotoneaster horizontalis* Decne., *Ziziphus jujuba* Mill., *Diospyros lotus* L., *Ficus carica* L., *Pennisetum alopecuroides* L. та *Lavandula angustifolia* Mill. У процесі озеленення території приватного будинку було використано 150 штук деревних, чагарникових та квітково-декоративних рослин та їх сортів. Асортимент запропонованих рослин акліматизований на території і відповідає декоративним та естетичним вимогам. Так само догляд за ними вимагає мінімальних витрат часу. Надані рекомендації щодо догляду за новими насадженнями.

Ключові слова: ландшафтний дизайн, присадибна ділянка, декоративні рослини, благоустрій, озеленення.

Lavrys V.Yu., Dvorna A.V. A project of reconstruction and planting of greenery of private territory is in settlement of Komyshany

In a town-planning, planting of greenery is component part of complex of events in relation to planning, building and arrangement of territories of the densely populated places. Green plantations have unique individuality and play an important role forming of environment of private farmstead. Specific composition of growing is set on data area of planting of greenery of arboreal plants. On the areas of planting of greenery most plants are in the satisfactory enough state, some needed only forming offcutss. The modern state of nprсадибної territory and plants that landing on this area are certain: *Hibiscus rosa-sinensis* L., *Yucca filamentosa* L., *Campsis radicans* Juss., *Rosa* L. but different sorts of tulips, *Wisteria sinensis* Sweet., *Albizia julibrissin* Durazz., *Vitis vinifera* L., *Ribes aureum* Pursh., *Malus domestica* (Borkh.) Borkh., *Betula pendula* Roth., *Armeniaca vulgaris* Lam. The assortment of plants offers for planting of greenery and equipping with modern amenities of homestead land : *Picea pungens* Engelm., *Juniperus sabina* L., *Pinus mugo* Turra., *Thuja occidentalis* L. and sort of "Danika", *Berberis thunbergii* DC., a living protection is from *Styphnolobium japonicum* L., *Hibiscus syriacus* L., *Mahonia aquifolium* Pursh., *Cotoneaster horizontalis* Decne., *Ziziphus jujuba* Mill., *Diospyros lotus* L., *Ficus carica* L., *Pennisetum alopecuroides* L. ma *Lavandula angustifolia* Mill. In the process of planting of greenery to territory of private house 150 things of arboreal, shrub and floral-decorative plants and their sorts were used. The assortment of offer plants is acclimatized on territory and answers decorative and aesthetic requirements. Similarly a supervision upon them requires the minimum charges of time. The given recommendations are in relation to a supervision upon the new planting.

Key words: landscape design, homestead land, decorative plants, equipping with modern amenities, planting of greenery.

Постановка проблеми. Озеленення території приватного будинку – надзвичайно важлива і відповідальна процедура. Необхідно не лише продумати концепцію та обрати напрям обраної роботи, а й врахувати усі нюанси щодо сумісності рослин, пори цвітіння тощо [1].

Озеленення – це комплекс робіт із створення та використання зелених насаджень, що є складовою частиною загального комплексу заходів із ландшафтного дизайну (планування і благоустрою приватних присадибних ділянок). Зелені насадження сприяють поліпшенню мезо- і мікроклімату та санітарно-гігієнічних умов: насадження сповільнюють швидкість вітру, затримують пил, поглинають газові домішки з повітря, створюють природне пейзажне середовище [2].

Мета нашої роботи: створення проєкту благоустрою та озеленення території приватного будинку для підвищення естетичності, декоративності та функціональності даної території.

Згідно поставленої мети визначені такі завдання:

- 1) з'ясувати особливості природно-кліматичних умов району дослідження;
- 2) підібрати асортимент рослин для озеленення приватної території;
- 3) надати рекомендації щодо агротехніки створення та догляду за насадженнями;
- 4) створити генеральний план об'єкту озеленення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання благоустрою та озеленення та розвитку систем зелених насаджень знайшли відображення в працях таких видатних діячів: Кучерявий В.П., Кучерявий В.В., Левон Ф.М., Кузнецов С.І., Кохановський В.М., Ковалевський С.Б., Мельник Т.І. Черняк В.М., Рубцов А.Ф., Гавриленко Н.О., Бойко Т.О., Дементьєвої О.І. та інші [1–17].

Результати досліджень. При дослідженні території приватної садиби наша робота була розділена на певні етапи:

1. Бесіда з замовником. При першому знайомстві ми намагаємось дізнатися якомога більше про господаря та його членів сім'ї і спільно з ним визначили загальну подальшу концепцію ідеї благоустрою приватної території, з урахуванням його побажань і нашого практичного досвіду.

2. Забір земельної ділянки, фотозйомка. Точний вимір з нанесенням на схему наявних будівель і об'єктів та їх фотографуванням з різних сторін необхідні при проєктуванні і оформленні документації.

3. Аналіз ґрунту. Необхідний для визначення механічного складу ґрунту, насиченості органічними і неорганічними мікроелементами, що визначають родючість ґрунту, в тому числі забруднення пестицидами і важкими металами.

4. Облік і обстеження дерев і рослин. На жаль, без належного догляду дерева, чагарники і рослини досить легко можуть захворіти, на них поселяються комахи-шкідники, що теж згубно позначається на їхньому здоров'ї.

5. Визначення загальної та зональної освітленості. Поєднання сонячного і штучного освітлення здатне додатково підкреслити красу і естетику будівель, акцентувати увагу на цікаві об'єкти ландшафтної архітектури, відобразити індивідуальний стиль його господаря.

Ландшафтний дизайн планується провести на трьох ділянках:

Перша ділянка – території прилегла до будинку (рис. 1). Проведено інвентаризацію насадження та встановлено, що асортимент дерев і кущів та трав'янистих рослин включає наступні види: *Hibiscus rosa-sinensis* L., *Yucca filamentosa* L., *Campsis radicans* Juss., *Rosa* L. та різні сорти тюльпанів.

Ґрунт чорнозем типовий, вміст гумусу 3–4 %. Реакція ґрунтового середовища нейтральна. Зараженість ґрунту грибковими захворюваннями відсутня.

Друга ділянка – територія на задній частині подвір'я (рис. 2). Дана ділянка має рівнинну поверхню. Площа на якій планується створити ландшафтний дизайн деякий час знаходилася під сільськогосподарським користуванням. Раніше на цій території була літня тераса. Макрорельєф переважно рівнинний з незначними перепадами висоти. На даній ділянці необхідно провести заміну верхнього шару ґрунту. Рекомендуємо насипати спочатку 20 см піску, а потім ще 30 см чорнозему. Рослинність відсутня.

Остання ділянка – територія під плодовий сад (рис. 3). У ході досліджень за допомогою методу обстеження нами було встановлено видовий склад рослин, а саме: *Wisteria sinensis* Sweet., *Albizia julibrissin* Durazz., *Vitis vinifera* L., *Ribes aureum* Pursh., *Betula pendula* Roth., *Armeniaca vulgaris* Lam.

В цілому за результатами досліджень сучасного стану території на предмет озеленення та благоустрою можна зробити висновок про потребу суттєвого доповнення та функціонального поділу наявної території.

Озеленення та благоустрій території – складний і тривалий процес, пов'язаний як з етапами проектування так і безпосередньо з самим процесом створення об'єкту, тобто з його будівництвом, формуванням рослинності, доглядом за насадженнями, утриманням і ремонтом основних його конструктивних елементів. Всі елементи об'єкта озеленення поділяються на елементи об'ємні – рослинні угруповання, споруди та площинні – газони, майданчики, доріжки, водойми. Елементами об'єкта є [3–7]:

- рослинність – основний компонент, що включає різні типи садово-паркових насаджень;
- солітери, групи, алеї, куртини, масиви дерев, кущів, трав'янистих рослин, газони, квітники;
- садово-паркові дороги, стежки, майданчики різного призначення;
- малі архітектурні форми (МАФ) і садово-паркове обладнання;
- альтанки, перголи, навіси, трельяжі, урни, лавки, освітлювальні пристрої;
- споруди інженерного характеру.

Рис. 1. Сучасний стан ділянки № 1

Рис. 2. Ділянка № 2

Рис. 3. Ділянка № 3

Роботи з озеленення та благоустрою мають глибоку специфіку, відмінну від будь-якого іншого виду будівництва та ведення господарської діяльності, і виконуються у певні періоди року, що пов'язано, насамперед, з життєдіяльністю рослин. Виконання всіх видів садово-паркових робіт регламентовано за термінами сезону. Так, посадки дерев і кущів, влаштування газонів і квітників можливо застосувати в основному в теплу пору року. Пристрій доріжок і майданчиків проводиться у весняно-літній, літній та літньо-осінній періоди і рекомендується проводити в суху погоду. Роботи з ремонту і реконструкції насаджень, вирубці старих, відмерлих дерев можливо проводити в осінньо-зимовий період. Роботи з очищення водойм, ставків, як правило, проводяться в зимовий час [6–12].

Рослини, які висаджуються в першу чергу – дерева. Підбираючи дерева для озеленення, слід пам'ятати про те, що листяні прикрашають ділянку тільки у весняно-осінній період, поки не опало листя. Хвойні дерева залишаються зеленими в будь-який час року і швидше приживуться на новому місці [8].

В другу чергу висаджують кущисті рослини. Такими рослинами ми доповнюють композицію з багаторічних дерев, закриваючи вільні ділянки в саду або створюють ефектні живоплоти [9].

В третю чергу висаджують трав'янисті рослини. Такі рослини використовуються для заповнення вільних від посадок дерев і чагарників зон. Сюди входять різні види газонних трав, злакові, а також квітники з багаторічними та однорічними квітами [15].

Генеральний план реконструкції ділянок № 1, № 2 та № 3 наводимо нижче (рис. 4).

При частковій (вибірковій) реконструкції замінюється частина рослин, видаляються або замінюються рослини хворі, пошкоджені; здійснюється ремонт окремих ділянок житлової території з переплануванням, переобладнанням дорожньої мережі та оформленням кордонів майданчиків, заміною малих архітектурних форм та обладнання. Деревні рослини видаляються на 15–20%. Тому часткову реконструкцію плануємо провести на ділянці № 1 (рис. 5).

Campsis radicans Juss. та *Rosa* L. потрібно видалити, так як вони знаходяться в незадовільному стані. Тюльпани будуть пересаженні на іншу ділянку. Залишаємо *Yucca filamentosa* L. та *Hibiscus rosa-sinensis* L.

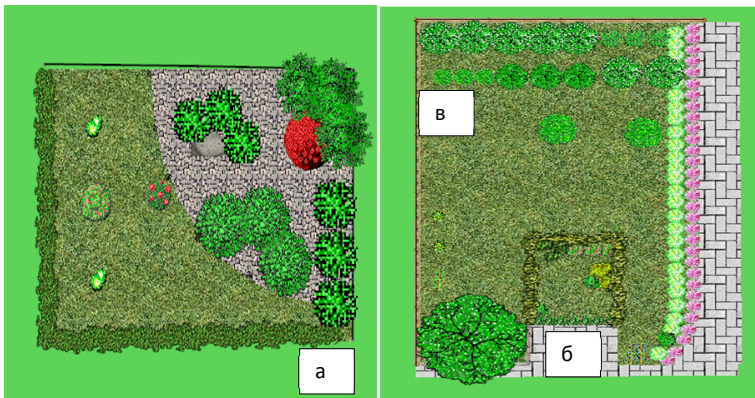

Рис. 4. Генеральний план присадибних ділянок
Примітка: а) ділянка № 1; б) ділянка № 2; в) ділянка № 3

Для озеленення території вирішено використати місцеві та інтродуковані рослини. Сформовані групи з хвойних та листяних порід в різні періоди року будуть виглядати привабливо.

Дану ділянку розділяємо на дві частини за допомогою рулонного газону та декоративного покриття. На межі встановлюємо додаткове освітлення для більш контрастного розмежування.

Пропонуємо дану ділянку доповнити наступними рослинами: *Picea pungens* Engelm., *Juniperus sabina* L., *Pinus mugo* Turra., *Thuja occidentalis* L. колоновидної форми, *Berberis thunbergii* DC. та створити живу огорожу з *Styphnolobium japonicum* L.

При повній реконструкції здійснюється заміна всіх насаджень у зв'язку з їх повною деградацією і масовим відмиранням рослинності. Крім того, виникає необхідність в переплануванні ділянок і всієї території, організації нових майданчиків і дорожньої мережі. Деревні рослини видаляються на 80–100%, після чого здійснюється посадка дерев і кущів. Найчастіше повністю змінюється концепція ландшафтного дизайну ділянки.

Приступаючи до повної реконструкції ділянки № 2 проводимо її в три етапи:

Перший етап – прибирання території від сміття та бруду, залишків будівельних матеріалів.

Другий етап – заміна верхнього глинистого шару ґрунту на шар піску та шар чорнозему звичайного. Розрівнюємо територію

Третій етап – посадка рослин.

За проханням замовника на даній території потрібно зробити вічно зелений сад (рис. 7).

Пропонуємо наступний асортимент рослин: *Thuja occidentalis* L. колоновидної форми та сорту «Danika», *Hibiscus syriacus* L., *Juniperus sabina* L., *Mahonia aquifolium* Pursh. (крок посадки становить 0,20 м. один від одного, та 0,15 м. від краю), *Cotoneaster horizontalis* Medik. та вкладаємо по всьому периметру газон.

Далі провели часткову реконструкцію території № 3. Доповнили плодовий сад екзотичними рослинами (рис. 8), а саме: *Ziziphus jujuba* Mill., *Diospyros lotus* L., *Ficus carica* L.

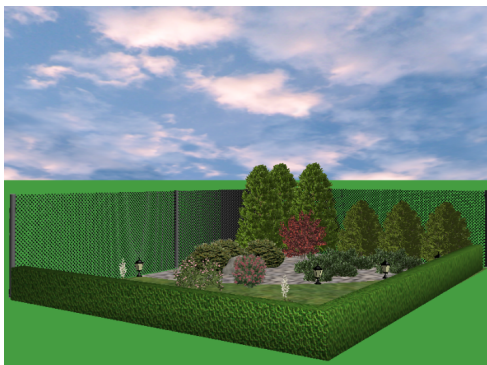

Рис. 5. 3Д зображення реконструкції ділянки

Рис. 6. Асортимент рослин на ділянці

Примітка: 1 – *Picea pungens* Engelm.; 2 – *Thuja occidentalis* L.; 3 – *Berberis thunbergii* DC.; 4 – *Juniperus sabina* L.; 5 – *Pinus mugo* Turra.; 6 – *Yucca filamentosa* L.; 7 – *Styphnolobium japonicum* L.

Рис. 7. Проект реконструкції присадибної ділянки № 2

Рис. 8. Плодовий сад

Рис. 9. Алея до плодового саду

Вздовж алеї до плодового саду висаджуємо *Pennisetum alopecuroides* L. крок посадки 30 см. та *Lavandula angustifolia* Mill. крок посадки 20 см. (рис. 9).

Висновки. Згідно актуальності облаштування та дослідження присадибної ділянки селища Комишани Херсонської області нами було проведено низку досліджень та запропоновано проект благоустрою території обмеженого користування. При розробці дизайну були враховані природно-кліматичні умови території, асортимент, що відповідає вимогам насаджень обмеженого призначення та потреби замовника.

1. Проаналізувавши природно-кліматичні умови нами було визначено сучасний стан присадибної території та рослини, які висаджені на даній ділянці: *Hibiscus rosa-sinensis* L., *Yucca filamentosa* L., *Campsis radicans* Juss., *Rosa* L. та різні сорти тюльпанів, *Wisteria sinensis* Sweet., *Albizia julibrissin* Durazz., *Vitis vinifera* L., *Ribes aureum* Pursh., *Malus domestica* (Borkh.) Borkh. колоновидної форми, *Betula pendula* Roth., та *Armeniaca vulgaris* Lam.

2. Запропонували асортимент рослин для озеленення та благоустрою присадибної ділянки: *Picea pungens* Engelm., *Juniperus sabina* L., *Pinus mugo* Turra., *Thuja occidentalis* L. колоновидної форми та сорту «Danika», *Berberis thunbergii* DC., жива огорожа з *Styphnolobium japonicum* L., *Hibiscus syriacus* L., *Mahonia aquifolium* Pursh., *Cotoneaster horizontalis* Decne., *Ziziphus jujuba* Mill., *Diospyros lotus* L., *Ficus carica* L., *Pennisetum alopecuroides* L. та *Lavandula angustifolia* Mill.

Асортимент запропонованих рослин акліматизований на території і відповідає декоративним та естетичним вимогам. Так само догляд за ними вимагає мінімальних витрат часу.

3. Надали рекомендації щодо догляду за даною територією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кохановський В.М. Декоративна дендрологія. Навчальний посібник. Частина 1. Суми: «Сумський національний аграрний університет», 2011. 267 с.

2. Іщук Л.П., Олешко О.Г., Черняк В.М., Козак Л.А. Квітникарство. За ред. канд. біол. наук Л.П. Іщук. Біла Церква, 2014. 292 с.
3. Ковалевський С.Б., Соловей Д.С. Сади «Нової хвилі»: особливості створення та використання на об'єктах садово-паркового мистецтва. Монографія. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 188 с.
4. Левон Ф.М., Кузнецов С.І. Концептуальні аспекти формування міських зелених насаджень у сучасних умовах. *Інтродукція рослин*. 2006. № 4. 53–57.
5. Мельник Т.И., Мельник А.В. Типизация видов и форм рода *Juniperus* L. и использование их в фитодизайне. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Агронія і біологія»*. 2014. Вип. 9 (28). С. 10–13.
6. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць : підручник. Львів : Світ, 2005. 456 с.
7. Омелянова В.Ю., Нікулін Є.В. Освітлення як частина ландшафтного дизайну. «Наукові читання імені В.М. Виноградова»: III-ої Всеукр. Науково-практ. Конф. Здобувачів вищ. Освіти та молодих уч., м. Херсон, 17–19 трав. 2021 р. Херсон, 2021. С. 72–74.
8. Яценко Д. О., Бойко Т. О., Дорожкіна Г. О. Використання декоративного каміння в ландшафтному дизайні. «Збалансоване природокористування: погляд у майбутнє»: Матеріали науково-практ. Інтернет-конф. викл., молодих вчен. та студентів, м. Херсон, 1–2 листоп. 2018 р. Херсон, 2018. С. 188–190.
9. Dementieva O. I., Voiko T. O. Growing and reproduction of *lavandula hybrida* rev. under the conditions of closed soil in the south of Ukraine. *Таврійський науковий вісник*, 2021. № 120. С. 259–264.
10. Бойко Т. О., Бойко П.М., Дворна А.В. Пропозиції щодо оновлення основного асортименту деревних рослин парків та скверів міста Херсона. *Таврійський науковий вісник*, 2021. № 120. С. 306–312.
11. Бойко Т. О., Омелянова В.Ю., Дворна А. В. Еколого-біологічна характеристика деревних порід для створення рекреаційної зони в смт Каланчак (Херсонська область). *Таврійський науковий вісник*. 2020. № 112. С. 262–266.
12. Жирнов А. Д., Пушкар В. В. Композиційні прийоми формування насаджень у ландшафтах міста. : навч. посіб. Київ : ДАККК і М, 2002. 60 с.
13. Тарас В. Садово-паркове мистецтво: структура, функції, стильові ознаки. *Народознавчі зошити*. 2017. Т. 6, № 138. С. 1468–1467
14. Білоус В. І. Декоративне садівництво. Умань, 2005. 296 с.
15. Рубцов А.Ф., Гавриленко Н.О. Видове різноманіття інтродукованих рослин насаджень рекреаційного призначення Херсонщини. *Український державний лісотехнічний університет Науковий вісник*. 2004. Вип. 14.8. С. 143–148.
16. Омелянова В.Ю., Котовська Ю.С. Перспективи озеленення об'єктів спеціального призначення на прикладі території Свято-Успенського собору у м. Херсоні. *Таврійський науковий вісник*. 2021. № 118. С. 126–133.
17. Омелянова В. Ю., Стрельчук Л. М. Реконструкція та озеленення загальноосвітніх навчальних закладів. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2021. Вип. 98. С. 270–280.
18. Бойко Т.О., Дементьєва О.І., Омелянова В.Ю. Особливості озеленення територій загального користування міста Херсона. Роль наук про землю в народному господарстві: стан і перспективи : збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (присвячена Всесвітньому Дню Землі). (м. Херсон, 20 березня 2019 р.). Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. С. 29–32.